

Joan F. Miralles

Déu, diccionaris, 2

Continue escrivint, continua fent fred a la terra, a l'alta atmosfera en fa encara molt més, i filòsofs-teòlegs asseguren que Déu no solament no té límits, sinó que ell mateix és l'Ésser amb majúscules (qualsevol cosa, en versió ontològica, que això puga significar), i l'Ésser absolut, el que no té lligams ni depèn de ningú ni de res. Els filòsofs cristians, a més a més, afirmen que aquest Ésser no està compost de parts, és del tot simple, cosa que és complicada d'explicar. L'essència d'un ésser absolut és molta substància per a la pobra comprensió dels humans, i sobretot massa realitat per poder ser entesa o sentida pels mortals limitadíssims que som. I qui no ha tingut formació en filosofia clàssica o en teologia –és a dir, les persones normals i corrents, creients inclosos–, com podrà ni tan sols entendre el significat d'aquells atributs sense mesura? En definitiva, que construir l'indefinit, l'indefinible, no és cosa fàcil per a la gent del comú, ni ha estat un procés fàcil en la història de la formació del monoteisme. Un procés que, sense els hebreus i sense Aristòtil, és ben segur que no hauria arribat on ha arribat, ni com ens ha arribat a nosaltres passant per sant Agustí i pels grans mestres medievals. No sé si aquest Déu, que és el Déu dels hebreus i de la Bíblia, havia d'arribar a ser el que de fet ha estat: si el procés de la seua construcció conceptual era "necessari" i si, com ens ensenyaven abans, les religions "primitives" i el politeisme eren estadis o etapes cap a una religió "superior" que reconeix un sol déu. Cap antropòleg seriós defensaria ara mateix aquesta idea "evolutiva", ni cap historiador de les religions, i no sé si cap teòleg. Una cosa, però, sí que és certa, i és que el Déu dels hebreus és un déu singular, una construcció inesperada i rara, precisament perquè no és res concret. No és un simple esperit, no és un element com el foc, no és el sol, no és el cel, no és la terra, ni és arbre ni núvol ni llamp, ni monstre ni animal ni barreja de res, ni cap cosa que tinga una forma. És una "persona" que parla i que actua, que pensa i que sent, però no té figura de persona. Es pot manifestar de diferents maneres, però ell mateix no té forma de res, i no és res. Simplement és: l'afirmació de Jahvé al Sinaí és la cosa més insòlita del món. Ell és, i punt. Ara bé, aquest "sóc" o aquest "és", aquest ésser que no té nom ni qualitats, aquest ésser que és únic, resulta que és també el déu nostre, el dels fills d'Abraham, i de moment de ningú més: el Déu únic és el nostre déu, i ni ell és déu dels altres pobles, ni els altres déus són nostres, perquè no són Déu. És una ambició ben desbocada, que jo en diria etnometafísica, potser. Deixem ara estar que, en la Bíblia, el Déu innominable i únic, el qui simplement "és", actua de maneres ben estranyes, ben curioses i ben incomprendibles, i sovint vulgarment i barroerament humanes. Però en tot cas, ja estava construït, i a nosaltres (als cristians o als postcristians, als jueus i als postjueus, i als musulmans) ens resulta evident que, si hi ha un Déu, per

força ha de ser com el Déu de la Bíblia, que és més o menys el mateix que el de l'Alcorà, i que no sé si correspon exactament al de la teologia acadèmica.

De manera que, si hi hagués un Déu, hauria de ser l'Ésser l'indefinit indefinible, l'absolut, i a més a més hauria de ser persona. Tinguem present, però, que els humans no podem concebre una persona amb atributs equivalents nostres: amb memòria, intel·ligència i voluntat, per exemple. No podem fer-hi res, no ho podem evitar: podem imaginar Déu sense aquests atributs? I de passada, si Déu és una persona (una persona "humana"...), què fem amb un Déu personal, amb tres persones i un sol Déu, i amb el famós missatge que només Dante va poder contemplar al final del final Paradís? Sense comptar que un servidor, traductor modest dels Evangelis, no hi ha trobat ni cap definició de ni menys encara de la misteriosa Trinitat. Mentrestant, ponent l'horitzó s'il·lumina, tota una vora del cel és de blau molt pàl·lid, groc agrisat, verd suauíssim, i les paraules tornen al seu lloc.

"Ara bé, aquest 'sóc' o aquest 'és', aquest ésser que no té nom ni qualitats, aquest ésser que és únic, resulta que és també el déu nostre, el dels fills d'Abraham, i de moment de ningú més: el Déu únic és el nostre déu, i ni ell és déu dels altres pobles, ni els altres déus són nostres, perquè no són Déu. És una ambició ben desbocada, que jo en diria etnometafísica, potser"